

Posudek na diplomovou práci bc. Jiřího Rásla *Proměny zemědělství a vesnice v okrese Havlíčkův Brod v druhé etapě kolektivizace 1955 – 1960*, FF UHK 2015, 66s.

Vedoucí práce: doc. PhDr. Ondřej Felcman, CSc.

Oponent: PhDr. Jan Mervart, Ph.D.

Diplomant navazuje na původní bakalářskou práci, jež se kolektivizaci v okrese Havlíčkův Brod věnovala v rozmezí 1949-1953. Autor se relativně přesvědčivě vyrovnává se soudobou českou literaturou a je potěšitelné, že strukturou předložené práce reaguje na nejnovější trendy posunující problematiku kolektivizace do roviny životní úrovně obyvatelstva a proměn venkovského života. Autor se tak nevyhýbá tématům, jakými jsou mezilidské vztahy, kultura a podobně. V mnoha ohledech je sice patrné, že za něj často mluví samotné používané prameny zdůrazňující úspěchy kolektivizace („růst“, „výstavba“), vytrácí se tak ovšem předpojatý hodnotící pohled, který zná výsledek jaksi dopředu a který kolektivizaci *a priori* považuje za „úpadek“, „zánik selského stavu“ apod., bez toho aniž by dané téma bylo podrobena skutečné historické analýze. Škoda, že autor nepoužil též rozsáhlou zahraniční literaturu, jež by mu umožnila takto nastavený horizont dále překročit.

Za nejzdařilejší pasáže předložené diplomové práce považuji právě ty, jež na úrovni mikrosondy mapují mezilidské vztahy, propagaci/agitaci, stejně jako vytváření „kolektivizovaného“ kulturního prostředí. Tyto kapitoly poukazují na komplexitu daných společenských proměn a umožňují na kolektivizační proces nahlédnout z různých úhlů pohledu.

Jistou nevýhodu naopak spatřuji v přebírání slovníku dosavadní historiografie, která prakticky kopíruje státně socialistickou „etapovou“ rétoriku. Co znamená například „druhá fáze kolektivizace“, její „nástup“ a podobně? Autor si nepokládá širší historiografické otázky, zda je nutné podobné jevy fázovat, případně re-periodizovat, a zda by nebylo vhodnější hovořit o strukturálních přeměnách české společnosti, jež mají daleko delší trvání na jedné straně (vlastnické vztahy se na venkově radikálně proměňují jednak se vznikem ČSR roku 1918 a jednak po jejím obnovení roku 1945) a jež jsou spjaté se stalinskými a poststalinskými vizemi modernity (zde je kolektivizace například součástí celého komplexu zahrnujícího budování těžkého průmyslu, vytváření nového člověka, později přechodu k socialistické společnosti) na straně druhé. Podobné pojetí by autora poněkud vyvázalo z tradičního chápání historického procesu jakožto lineární řady a dovolilo by mu naopak širší kontextualizaci tématu. Obecnější autorův výklad je také zanesen celou řadou schematicky používaných *klišé* (například „útlum a oslabení komunistické moci“, „pošlapávání tradičních vztahů“), jež při dnešním stavu historiografického bádání působí podobně, jako povinně používané fráze ze státně socialistické éry.

Zmíněné výtky ovšem nejsou zásadního charakteru, spíše jsou myšleny jako zpětná vazba pro autora. Ten splňuje všechny předpoklady k úspěšné obhajobě předložené diplomové práce, kterou tímto doporučuji k obhajobě. Jako možné téma do diskuse bych doporučoval zaměřit se na otázku, nakolik byla kolektivizační tematika důležitá při oficiální proklamaci socialistického státu roku 1960 a nakolik kolektivizační strategie sledovaly i jiné cíle, než byla změna vlastnických vztahů.

V Praze dne 19. srpna 2015

PhDr. Jan Mervart, Ph.D.